

Milí bratři a sestry,

velmi moudře a prozíravě zde zvolili překladatelé ekumenického překladu Bible sloveso „zkoumat“. Kralické „zkusiti“ jistě ve své době znamenalo totéž, ale dnes je přece jen už zavádějící. V kralickém textu tato slova zní, „Všeho zkuste, což dobrého, toho se držte... od všeliké zlé tvárnosti se varujte.“ Pokud by kazatelé nezkoumali skutečný smysl tohoto slovesa, pak by se jejich kázání na tento text nesla v mnohem populárnějším a líbivějším stylu: „Všechno vyzkoušejte, všechno okuste a ochutnejte“. A když ne mnoho, tak alespoň trochu. Co všechno by člověk rád nezkusil ! Ale tak ta slova apoštolova nezní. Jsou mnohem střízlivější a opatrnější. „Všechno zkoumejte, všechno si důkladně prověřte a proklepejte, jestli je to něco, co je třeba vzít vážně.“ Vzpomněl jsem si na knížku Erazima Koháka Hesla mladých svišťů – mnozí ji máte. On tam v předmluvě vysvětluje, proč ji nazval právě takto: „Chovejte se jako svišti horští, kteří všechno, co se jim nabízí, důkladně očichají, prozkoumají a předpokládám že také zváží a prodiskutují...“ Je to tedy nikoli výzva k tomu, že když chci něco odmítnout, musím to napřed nechat na sebe plně zapůsobit. Takto by mohl někdo argumentovat třeba i v tom smyslu, že chci – li odsoudit drogy, musím si nutně taky dát alespoň jednu dávku. Ne. Je to naopak výzva k opatrnosti a obezřetnosti. Výzva k velmi odpovědnému hledání, k bdělému střehu. Slovo, které je zde v biblickém originále, totiž nesouvisí ani s okoušením, ani s pokoušením, ale znamená podrobit něco zkoušce, něco si ověřit, něco otestovat.

Kdybychom prozkoumali podstatnou část biblických odkazů, zjistili bychom, že Písmo mluví o takovémto zkušování a ověřování ve trojím smyslu. Jednak jde o lidské zkušování, testování Boha – a to je na pováženu. Potom se dočítáme o tom, že Bůh testuje, zkouší člověka – a to je nadějně. Konečně ten třetí význam je zkoumání člověka člověkem. To je to, o čem mluví apoštol jako o „zkoumání duchů“. To je velice užitečné a potřebné, aby člověk jen tak někomu nenaletěl. Podívejme se na všechny ty tři významy zvlášť.

Lidské testování a zkoušení Boha má dlouhou tradici. Je toho plný starověký Orient. Obecně náboženské pokusy testovat a ovlivňovat božstva aby plnila lidskou vůli. Klasická cesta pomocí různých věštek a magie. Věštění z letu ptáků, šumění stromů, věštění z mraků, apod. Věštění a magie je i dnes kolem nás plno. Dokonce se to dnes zdá být i moderní. Jen se zdá, že ty motivy jsou dnes mnohem více zjištěné nežli dříve. Lidské touze poodhalit tajemství budoucnosti a všelijakých skrytých věcí života je třeba vyjít vstříc. Poptávku je nutno uspokojit – kyne z toho koneckonců dobrá živnost. Mezi lidem Izraelským bylo něco takového zakázáno a pokládáno za pověru. Boha nelze zmanipulovat ani testovat. Boží lid ve Starém zákoně i tady selhával – třeba na cestě pouští mnohokrát reptal proti Hospodinu když prožíval potíže. Jsi – li Bůh, tak něco dělej, projev svou moc! Jakkoli se na tom všem shodneme a odsoudíme to, přece jen ani mezi námi dnes nejsme tohoto nebezpečí zcela ušetřeni. Ta touha po tom, aby se Pán Bůh nějak legitimoval, aby se projevil, aby zasáhl právě tehdy když to my zrovna potřebujeme, je taky pověra. Křesťan ale namísto toho vyznává, že on je s ním navzdory všemu, čím v životě prochází a co prožívá a má jistě také naději, že tu Boží blízkost rozpozná v pravý čas.

Ten druhý význam, to je akce Boží vůči lidem. Bůh zkoumá člověka, Bůh zkouší svůj lid. Z té Boží strany je to součást Boží péče. Starozákonní věřící je přesvědčen, že Boží zkoumající oko je důkazem jeho milostivé přítomnosti. Někdy tomu lidé rozuměli či stále rozumějí spíše negativně. Tak, že Bůh je jakýmsi Velkým bratrem, který nás všude vidí a špehuje, kterému nic neunikne a je vždy připraven člověka stíhat a trestat.

Žalmisté občas takto k Bohu dokonce sami volají. Třeba v 26. žalmu: „Hospodine zkoumej mě a podrob zkoušce, protřib moje ledví a moje srdce“. Anebo ten krásný žalm 139: „Hospodine, zkoumáš mně a znáš mně, všechny moje cesty jsou ti známy.“ To je zvolání naděje a svobody, že Hospodin je ten, který jako jediný objektivně a pravdivě vidí naše konání i náš život. A tam, kde nastupuje lidská neobjektivita a odsudek, tam Bůh možná vidí polehčující okolnost a jeho milosrdenství není daleko. A když Bůh dopustí na člověka zkoušku jako třeba na Jóba, je to pro jeho dobro, jakkoli ta zkouška bolí a člověku se může zdát, že se Bůh odmlčel. Jistě jsou i zkoušky, kterým nerozumíme a zdají se být nad naše lidské síly. Vzpomeňme ale na Ježíše Krista. Vždyť i on sám prošel tím nejtěžším Božím zkušováním. A skončil až na kříži – a přece i v tom kříži, a právě tam je naděje a spása pro člověka. Když čteme u proroka Izajáše slovo Panovníka Hospodina : „ Položil jsem na Sijónu kámen

osvědčený, úhelný a drahý, základ nejpevnější“ – již židovští vykladači zde mysleli na Mesiáše. I zde je sloveso zkoušovat – je to tedy kámen vyzkoušený, zprubovaný, otestovaný k tomu, aby nesl celou stavbu. Kristus je sám tím pevným stavebním kamenem, který prošel zkouškou, ba dokonce pokušením. A na tomto kameni spočívá naše spása. Na jeho zádech, na jeho ramenech jsou naše viny i naše zpackané životy, i naše obnovení, i naše nová existence. To je vyznání jeho církve od počátku.

Tím třetím významem tohoto zkoumání, je tedy zkoumání člověka člověkem, nebo v biblické mluvě „zkoumání duchů“. To je velmi potřebné, ale nutno říci, že je to taky velmi obtížné. Člověk s člověkem, bratr s bratrem se snadno dostane do konfliktu. Zkoumejte duchy, jsou – li z Boha“, praví apoštol do situace jednoho novozákonního sboru. Souvislost i toho našeho verše je taková, že do sborů přicházeli lidé, kteří předkládali nová a nová svědectví o tom, jak k nim Bůh promluvil, jak je Boží Duch vedl. Apoštol chce jednak tato svědectví vzít vážně a nepohrdat jimi, ale zároveň nabádá k opatrnosti. Vše, co slyšíte, nevěřte. Nelze na vše kývnout v pohodlné uctivosti. Je třeba vše podrobit zkoušce. Je třeba si to jak ten svišť očichat. A co je tím měřítkem, co je tou normou toho zkoušování? Už jsme si to před chvílí pověděli. Je to úhelný kámen, kámen přezkoušený a pevný. Je to Ježíš Kristus. A dodejme, že zkoumat druhého může ovšem jen ten, kdo byl Kristem přezkoušen. Kdo byl jeho slovem zasažen, kdo se rozhodl jej v životě následovat. Někdy ale tak trochu lehkomyšlně říkáme, že vše je nutno měřit Písmem. Občas zaslechnu, že kdyby se lidé řídili Bibli, bylo by na světě krásně. Jenže co s tím, když mnohému co v Bibli je, rozumí jinak katolík a jinak evangelík a ještě jinak adventista? A tak bude lepší, když tím naším orientačním bodem zůstane Kristus sám, v Písmu dosvědčený. Ať tedy už slyšíme kázání svého faráře nebo jakékoli svědectví věřícího, nebo dokonce jakýkoli jiný hlas kohokoli, vždy se ptejme – shoduje se to, co bylo pověděno s celkem Písma, s jeho skutečným jádrem, se svědectvím Ježíše Krista? Měřítkem musí být Kristus. Ne nějaká naše vlastní dogmatická formulka, ne nějaká věroučná definice, dokonce ani biblický veršik vytržený ze souvislosti biblického celku.

Měřítkem našeho posuzování je Kristus. Ten, který chránil lidský život, ba dokonce jej navracel, považoval jej za Boží dar. Ten který se nesnížil k nenávisti. Ten, který byl cele zaujat službou člověku. A taky zcela jistě odpovídá jeho příkladu i dílu, že odpouštěl naše lidské viny a člověka miloval a neodsuzoval, ale naopak jej přijímal takového jaký je i s jeho vinami, když k němu našel cestu. A my jsme tedy povoláni k tomu, abychom jednali stejně. Ano, to dobré čeho se máme držet, poznáváme skrze světlo Kristovy lásky a služby.

A tak tedy vše, co slyšíme, ať už pod kazatelnou nebo jinde, je třeba stále zkoumat v konfrontaci s Kristovým zákonem a s jeho dílem. Jen tak můžeme rozeznat co je dobré a co je naopak dobré jen zdánlivě, co se nám třeba jen dobré zdá protože ti prospívá našemu pohodlí. Dobré je to, co mi prospívá – to je cynický závěr, který má jistě mnoho vyznavačů. Ale tento postoj zatvrzuje lidské srdce a vede od Boha pryč. Ale vše to, co roste z opravdové lásky, i když se to třeba děje i za hranicemi našich sborů, může být skrytým projevem Boží moci, která sahá dál než my lidé si představujeme a připouštíme a dál nežli my sami dohlédneme.

Boží Syn Kristus v Písmech dosvědčený, je nám tedy sám měřítkem a normou posuzování dobrého i zlého. Smím a máme se tohoto zkoumání odvažovat. Není to vždy snadné především proto, že to zlé má podobu rozmanitou. V kralickém znění se pěkně mluví o „všeliké zlé tvárnosti“. O všeliké dobré tvárnosti apoštol nemluví, o té zlé ano. Zlo nelze podcenit. Ale není třeba před ním ani kapitulovat. A dobré rozpoznat a držet se dobrého znamená být od zlého svobodný. Asi to nikdy nebudeme dost dobře umět. Tím více potřebujeme aby nás tomu náš Pán stále učil. Abychom mezi mnoha roztodivnými hlasy zaslechli ten jeho.

Modlitba: *Díky Pane za tvé slovo. Díky za vše co vede k tobě. Vyznáváme, že ne vždy dovedeme rozlišovat dobré od zlého. Za dobré často považujeme své smyšlenky a své názory a to zlé neumíme prokouknout. Věříme však že ty nás svým evangeliem tomu můžeš vyučit. Amen.*